

Οι γειτονιές της ξένης χώρας, Ι. Λαλιώτου

Ιωάννα Λαλιώτου

Οι γειτονιές της ξένης χώρας

(20ος αιώνας. Η Ελλάδα που αλλάζει. Μετανάστευση)

Οι μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών από χώρα σε χώρα διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό την ιστορία της τελευταίας εκατονταετίας



Οι μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών αποτέλεσαν συνολικά ένα από τα σημαντικότερα φαινόμενα του 20ού αιώνα. Η πληθυσμιακή εικόνα του πλανήτη στο τέλος της δεύτερης χριστιανικής χιλιετίας φέρει τα σημάδια των δημογραφικών μεταβολών που επέφεραν αλλεπάλληλοι πόλεμοι, οικονομικές μεταναστεύσεις, διωγμοί και γεωπολιτικές εξελίξεις. [...]

Τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά αποτελέσματα των μεταναστεύσεων έχουν σε μεγάλο βαθμό διαμορφώσει την ιστορία του 20ού αιώνα τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες αποστολής μεταναστών. Ένα από τα αποτελέσματα των μαζικών μετακινήσεων πληθυσμών διαμέσου παγιωμένων εθνικών συνόρων ήταν η συγκρότηση του μετανάστη ως νέου κοινωνικού υποκειμένου με συγκεκριμένα, αν και ποικίλα, χαρακτηριστικά και ιδιάζουσες λειτουργίες στο εσωτερικό των σύγχρονων κοινωνιών.

Η κοινωνική συνείδηση

Πώς οι μετανάστες δομούν και αναπαριστούν τους εαυτούς τους ως υποκείμενα της ιστορίας του 20ού αιώνα και των σύγχρονων κοινωνιών; [...]

Η τρίτη κουλτούρα των μεταναστών που δεν ταυτίζεται με τον πολιτισμό ούτε των χωρών αποστολής, ούτε των χωρών υποδοχής εκφράζει τις μοναδικές κάθε φορά εμπειρίες της μετανάστευσης και αναπαριστά τη σύγχρονη ιστορία μέσα από την οπτική εκείνων που καταλαμβάνουν θέσεις ταυτόχρονα μέσα και έξω από τις παγιωμένες φαντασιακές κοινότητες και μορφές κοινωνικότητας.

Η κουλτούρα και οι ταυτότητες

Τι μας λένε οι τρίτες κουλτούρες για την ιστορία του αιώνα που φεύγει;

Σε αντίθεση με την κυρίαρχη αντίληψη ότι υπάρχει μια δεδομένη σχέση μεταξύ του πολιτισμού και της ταυτότητας ενός λαού και ενός συγκεκριμένου τόπου, η κουλτούρα και οι ταυτότητες των μεταναστών είναι ως ένα ορισμένο βαθμό αποδεσμευμένες από την τοπικότητα. Αυτή η οπτική μας επιτρέπει-αναγκάζει ανάλογα με την προδιάθεσή μας να αναζητήσουμε για παράδειγμα την ελληνικότητα πολύ πέρα των ορίων του ελληνικού κράτους. Η ίδια οπτική μας επιτρέπει-αναγκάζει να αναζητήσουμε την αλβανικότητα στη σύγχρονη ιστορία του ελληνικού κράτους. Κληρονομιά για τον ιστορικό του 21ου αιώνα που θα ασχοληθεί με την ιστορία της πλατείας ως τόπου συνεύρεσης των Αθηναίων της δεκαετίας του 1990 θα είναι να μελετήσει τις μορφές κοινωνικότητας των Ρώσων και Πολωνών Αθηναίων. [...]

Οι τοπικές κοινωνίες

Τέλος, οι τρίτες κουλτούρες υποδεικνύουν ότι οι εθνικές ταυτότητες δημιουργούνται στο πλαίσιο κοινωνικών και διαπολιτισμικών σχέσεων και ανταλλαγών που διαπερνούν τα όρια του έθνους-κράτους. Οι πολιτισμικές εκφράσεις των μεταναστών υποδεικνύουν ότι οι ταυτότητες και η υποκειμενικότητα διαμορφώνονται πάντα στο πλαίσιο της συνάντησης τοπικών μορφών κοινωνικότητας με τις επιταγές της παγκόσμιας οικονομίας. Ο μετανάστης ως προϊόν αυτής της συνάντησης είναι στο τοπικό επίπεδο ταυτόχρονα ξένος και ντόπιος. Αυτή ακριβώς η αμφιταλάντευση αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του μετανάστη ως κοινωνικού και ιστορικού υποκειμένου.

Ωστόσο η αμφιταλάντευση ανάμεσα στο οικείο και στο ξένο, στο ίδιο και στο διαφορετικό είναι ίσως χαρακτηριστικό κάθε μορφής κοινωνικής ταυτότητας που καθημερινά καλούμαστε να αποδεχθούμε, να μεταβάλλουμε, να μιμηθούμε. Σύγχρονοι διανοητές όπως η Τζούλια Κρίστεβα, η ίδια ταυτόχρονα Γαλλίδα και ξένη, έχουν τονίσει ότι ως ένα βαθμό είμαστε όλοι ξένοι προς τον εαυτό μας, ξένοι προς μια σειρά κοινωνικών, πολιτικών, έμφυλων ταυτοτήτων που θεωρητικά μας

αντιπροσωπεύουν. Κληρονομιά που αφήνει η κουλτούρα των μεταναστών του 20ού αιώνα στον πολίτη του 21ου είναι η δυνατότητα ενόρασης εναλλακτικών μορφών κοινότητας που δεν βασίζονται αναγκαστικά στην αρχή της ταύτισης και της ομοιότητας, αλλά στην ειρωνική πραγματικότητα της διαφορετικότητας και της αμφιταλάντευσης.

Ιωάννα Λαλιώτου, [Το Βήμα. Νέες Εποχές](#), 19/12/1999

Ασκήσεις

1. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το κείμενο της Λαλιώτου αποτελεί δείγμα επιστημονικού λόγου, να συζητήσετε σχετικά με:
 - το ύφος του κειμένου
 - τη χρήση της αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας
 - την οργάνωση/ δομή του κειμένου.
2. Το συγκεκριμένο απόσπασμα από επιστημονικό λόγο είναι απαιτητικό. Προσπαθήστε να αποδώσετε το νόημα του κειμένου με απλούστερο λόγο.
3. Σε αντίθεση με την κυρίαρχη ... Ρώσων και Πολωνών Αθηναίων: Να συζητήσετε την άποψη της συντάκτριας του άρθρου.
4. Σύμφωνα με τη Λαλιώτου ο μετανάστης είναι ταυτόχρονα ξένος και ντόπιος. Να διερευνήσετε το θέμα αυτό:
 - στην περίπτωση των κοριτσιών από την Αλβανία ([Μη με φωνάζεις ξένο](#)) Διάστημα: 03.06 – 07.50
 - στην περίπτωση του ασυνόδευτου παιδιού ([Ο δρόμος για την Ελλάδα](#)).